

Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
 Dr.sc. Ivan Cifrić, red. prof.
 Dr.sc. Krunoslav Nikodem, izv.prof.

SOCIOLOGIJA RELIGIJE - ZIMSKI SEMESTAR 2015/2016

PREGLED SILABUSA

RASPORED:

PREDAVANJA: PON. 17.45-19.15h (A-223)

SEMINARI: ČET. 1. GRUPA: 11.00-12.30h (A-228)

ČET. 2. GRUPA: 12.30-14.00h (A-228)

Omega šifra: religija (sr)

ECTS-bodovi: 6

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno

Tjedni raspored rada:

1. Tjedan (Ponedjeljak 12.10.2015.):

Predavanje: Uvodno predavanje; upoznavanje studenata sa smislom i sadržajem kolegija, programom i načinom rada, te s obvezama i uvjetima za polaganje ispita i evaluacijom rada; dogovor i podjela seminarskih radnji. Teorijske i povijesne pretpostavke nastanka i razvoja sociologije; osnovni pojmovi i pojmovna struktura u kontekstu razvoja društva i sociologije kao znanosti; kritički odnos u nastanku sociologije (pozitivizam, ateizam); raspored izlaganja/prezentacija seminarskih radnji.

2. Tjedan (Ponedjeljak 19.10.2015. ili četvrtak 22.10.):

Predavanje: Osnovne koncepcije grijeha i spasenja u svjetskim religijama. Kratki pregled osnovnih postavki, podjela i učenja u četiri svjetske religije. Hinduizam – samsara i mokša. Manifestacije neznanja. Četiri puta oslobođanja. Budizam – samsara i nirvana. Učenje o an-atmanu i osmerostrukom putu. Kršćanstvo – prvotni grijeh, Isus Krist, povijest spasenja, eshatologija i ponovni dolazak Mesije. Islam – spasenje kao izbjegavanje buduće kazne. Šest pristupa spasenju.

3. Tjedan (Ponedjeljak 26.10.2015.):

Predavanje: Klasične teorije u sociologiji religije – Emile Durkheim i Karl Marx; definiranje religije; kritika animizma i naturalizma; analiza totemizma kao prvotnog oblika religije; funkcionalistički pristup religiji; sveto i svjetovno; analiza uloge i važnosti religijskih obreda; integrativna funkcija religije; kritički pristup analizi religijskog fenomena, s naglaskom na specifični društveno-povijesni kontekst; analiza legitimacijske funkcije religije.

Seminari (Četvrtak 29.10.2015.):

1. Bellah, R.N. (2005). Durkheim and Ritual. U: Alexander, J.C.; Smith, P. (Eds.) **The Cambridge Companion to Durkheim**. Cambridge, Cambridge University Press. Str. 183-210.
2. Stark, R. (2001). Gods, Rituals, and the Moral Order. **Journal for the Scientific Study of Religion**. 40 (4): 619-636.
3. McKinnon, A.M. (2005). Reading 'Opium of the People': Expression, Protest and Dialectics of Religion. **Critical Sociology**. 31 (1-2): 15-38.

4. Tjedan (Ponedjeljak 02.11.2015.):

Predavanje: Klasične teorije u sociologiji religije – Max Weber; pojam karizme; sociološka analiza učenja o predestinaciji; koncept poziva; analiza nastanka religija; protestanska etika; proces «raščaravanja»; utjecaj protestanske etike na nastanak kapitalizma.

Seminari (Četvrtak 05.11.2015.):

1. Bellah, R.N. (1999). Max Weber and World-Denying Love: A Look at Historical Sociology of Religion. **Journal of the American Academy of Religion**. 67 (2): 277-304.

2. Hayward, R.D., Kimmelmeier, M. (2011). Weber Revisited: A Cross-National Analysis of Religiosity, Religious Culture and Economic Attitudes. **Journal of Cross-Cultural Psychology**. 42 (8): 1406-1420.
3. Farris, S.R. (2012). Religion as the source of the Self: Max Weber's Hypothesis. **Social Compass**. 59 (1): 34-51.

5. Tjedan (Ponedjeljak 09.11.2015.):

Predavanje: Teorije sekularizacije. Nastanak i razvoj procesa sekularizacije – naglasak na društveno-povijesnom kontekstu; Povezanost modernizacije i sekularizacije; Analiza osnovnih pojmova i osnovnih teorijskih pristupa – B. Wilson, K. Dobbelaere, S. Bruce. Analiza osnovnih kritičkih pristupa – J.K. Hadden i R. Stark.

Seminari (Četvrtak 12.11.2015.):

1. Tomka, M. (1991). Secularization or Anomy? Interpreting Religious Change in Communist Societies. **Social Compass**. 38 (1): 93-102.
2. Heelas, P. (2006). Challenging Secularization Theory: The Growth of 'New Age' Spiritualities of Life. U: **After Secularization. The Hedgehog Review**. 8 (1-2): 46-58.
3. Requena, M., Stanek, M. (2013). Secularization in Poland and Spain after Democratic Transition: A Cohort Analysis. **International Sociology**. 28 (1): 84-101.

6. Tjedan (Ponedjeljak 16.11.2015.):

Predavanje: Suvremeni teorijski pristupi u sociologiji religije – 1. dio. P. Berger i «sveti kozmos»; T. Luckmann i «nevidljiva religija»; N. Luhmann i funkcije religije; R. Bellah i «civilna religija».

Seminari (Četvrtak 19.11.2015.):

1. Flere, S. (2007). The Broken Covenant of Tito's People: The Problem of Civil Religion in Communist Yugoslavia. **East European Politics and Societies**. 21 (4): 681-703.
2. Hamplova, D.; Nesporek, Z.R. (2009). Invisible Religion in a 'Non-believing' Country: The Case of the Czech Republic. **Social Compass**. 56 (4): 581-597.
3. Ammerman, N.T. (2010). The Challenges of Pluralism: Locating Religion in a World of Diversity. **Social Compass**. 57 (2): 154-167.

7. Tjedan (Ponedjeljak 23.11.2015.):

Prvi kolokvij

8. Tjedan (Ponedjeljak 30.11.2015.):

Predavanje: Suvremeni teorijski pristupi u sociologiji religije – 2. dio. G. Davie i zastupnička uloga religije, te kriza crkvenosti; D. Hervieu-Leger i religija kao «lanac sjećanja»; J. Casanova i javna uloga religije.

Seminari (Četvrtak 03.12.2015.):

1. Lichterman, P. (2012). Religion in Public Action: From Actors to Settings. **Sociological Theory**. 30 (1): 15-36.
2. Lehmann, D. (2013). Religion as heritage; religion as belief: Shifting Frontiers of Secularism in Europe, the USA and Brasil. **International Sociology**. 28 (6): 645-662.
3. Bäckström, A. (2014). Religion in Nordic Countries: Between Private and Public. **Journal of Contemporary Religion**. 29 (1): 61-74.

9. Tjedan (Ponedjeljak 07.12.2015.):

Predavanje: Suvremeno društvo i novi religijski pokreti; analiza sociokulturnog konteksta razvoja novih religijskih pokreta, osnovnih pojmova i obilježja; tipologija novih religijskih pokreta; New Age duhovnost; Subjektivizacija religioznosti; Budućnost novih religijskih pokreta.

Seminari (Četvrtak 10.12.2015.):

1. Hammer, O. (2010). I Did it My Way? Individual Choice and Social Conformity in New Age Religion. U: Aupers, S.; Houtman, D. (Eds.) **Religions of Modernity; Relocating Sacred to the Self and the Digital**. Leiden, Brill. Str. 49-67.
2. Melton, J.G. (2009). Birth of Religion. U: Lewis, J.R. (Ed.) **Scientology**. Oxford, Oxford University Press. Str.17-33.

3. Lockwood, R.D. (2008). Cults, Consumerism, and the Construction of Self: Exploring the Religious within *Fight Club*. **Journal of Contemporary Religion**. 23 (3): 321-335.

10. Tjedan (Ponedjeljak 14.12.2015.):

Predavanje: Religija i globalizacija. Osnovni teorijski pristupi pitanjima globalizacije. Konceptija višestrukih moderniteta. Uloge religija u procesima globalizacije. Religija, nacija, sekularnost i nasilje u globalnom kontekstu.

Seminari (Četvrtak 17.12.2015.):

1. Casanova, J. (2011). Cosmopolitanism, the clash of civilizations and multiple modernities. **Current Sociology**. 59 (2): 252-267.
2. Beck, U. (2010). **A God of One's Own: Religion's Capacity for Peace and Potential for Violence**. Drugo poglavlje. Cambridge: Polity. str.19-47.
3. Beck, U. (2010). **A God of One's Own: Religion's Capacity for Peace and Potential for Violence**. Peto poglavlje. Cambridge: Polity. str.137-164.

11. Tjedan (Ponedjeljak 21.12.2015.):

Predavanje: Religija i civilno društvo. Razvoj civilnog društva. Analiza suvremenih pristupa civilnom društvu. Razvoj političke kulture. Teorije socijalnog kapitala – kritički pristupi. Položaj i uloge religije u civilnom društvu - razlike američke i europske tradicije. Utjecaj religije na povjerenje u društvu. Pitanje sekularnosti i sekularizma. Mogućnosti i prijepori globalnog civilnog društva.

Seminari (Četvrtak 07.01.2016. ili ako ne bude radni dan predati pismeno do 29.01.2016.):

1. Halman, L.; Ingen van, E. (2013). Secularization and the Sources of Morality: Religion and Morality in Contemporary Europe. U: de Hart, J.; Dekker, P.; Halman, L. (Eds.) **Religion and Civil Society in Europe**. Dordrecht, Springer. Str.87-107.
2. Garelli, F. (2013). Religion and Civil Society in Italy and in other Latin Countries. U: de Hart, J.; Dekker, P.; Halman, L. (Eds.) **Religion and Civil Society in Europe**. Dordrecht, Springer. Str.125-145.
3. Riis, O. (2007). Religious Pluralism in Local and Global Perspective: Images of the Prophet Mohammed Seen in a Danish and a Global Context. U: Beyer, P., Beaman, L. (ed.). **Religion, Globalization, and Culture**. Leiden, London, Brill. Str.431-452.

12. Tjedan (Ponedjeljak 11.01.2016.):

Predavanje: Religija u vrijeme neoliberalizma. Religija i kapitalizam. O osnovama neoliberalizma. Razvoj potrošačkog društva i kulture – osnovni teorijski pristupi. Religijske slobode i neoliberalizam. Položaj, uloga i aktivnosti religijskih institucija u neoliberalnom kontekstu. Ekonomija želja i religijski autoritet. Analiza religijskih odgovora globalnom neoliberalizmu.

Seminari (Četvrtak 14.01.2016.):

1. Turner, B.S. (2012). Post-Secular Society: Consumerism and the Democratization of Religion. U: Gorski, P.S. et al (Eds.) **The Post-Secular in Question; Religion in Contemporary Society**. New York, New York university Press. Str. 135-158.
2. Schenk, S. (2015). Religious Diversity in neoliberal welfare state: Secularity and the ethos of egalitarianism in Sweden. **International Sociology**. 30 (1): 3-20.
3. Einstein, M. (2011). The Evolution of Religious Branding. **Social Compass**. 58 (3): 331-338. i Lofton, K. (2011). Religion and the American Celebrity. **Social Compass**. 58 (3): 346-352.

13. Tjedan (Ponedjeljak 18.01.2016.):

Predavanje: Religija u suvremenoj hrvatskom društvu – društvene i religijske promjene; razvoj sociologije religije u Hrvatskoj; religijska slika suvremenog hrvatskog društva u europskom kontekstu – analiza osnovnih pokazatelja na temelju rezultata empirijskih istraživanja od 1997. do 2010. godine.

Seminari (21.01.2016.):

1. Cifrić, I. (2005). Svećenici, Crkva i društvo: moguće promjene; Javna uloga svećenika i odnosi među vjerskim zajednicama. **Sociologija sela**. 43 (2): 439-470.
2. Črpić, G.; Zrinščak, S. (2010). Dinamičnost u stabilnosti: Religioznost u Hrvatskoj 1999. i 2008. godine. **Društvena istraživanja**. 19 (1-2): 3-27.
3. Ančić, B.; Marinović Jerolimov D. (2011). «Dao Bog zdravlja»: o povezanosti religioznosti i zdravlja u Hrvatskoj. **Sociologija i prostor**. 49 (1): 71-89.

14. Tjedan (Ponedjeljak 25.01.2016.):**Drugi kolokvij**

Evaluacija rada na kolegiju i zaključna rasprava.

Literatura:

ACQUAVIVA, Sabino, PACE, Enzo (1996). **Sociologija religije**. Zagreb, Zavod za sociologiju, Biblioteka «Societas».

DURKHEIM, Emile (2008). **Elementarni oblici religijskog života**. Zagreb, Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo.

KNOBLAUCH, Hubert (2004). **Sociologija religije**. Zagreb, Demetra.

Način polaganja ispita: Završna ocjena donosi se na temelju rezultata dvaju kolokvija (ili rezultata završnog pismenog ispita u slučaju izostanka s kolokvija ili negativne ocjene na kolokviju), te rezultata izlaganja seminarske teme i sudjelovanja u radu seminara. Dva kolokvija (ili završni pismeni ispit) donosi 50% ocjene, a 50% ocjene donosi izlaganje seminarske teme i sudjelovanje u radu seminara. Studenti/ice koji zbog ograničenja termina i rasporeda samog kolegija (ili nekih drugih problema koji se mogu javiti tijekom semestra) ne budu u mogućnosti usmeno prezentirati seminarski rad, obvezni su isti predati u pismenom obliku u dogovorenom terminu.

Prvi kolokvij je planiran u sedmom tjednu rada i obuhvaća sadržaje predavanja u prvih šest tjedana, a drugi kolokvij je planiran u posljednjem, četrnaestom tjednu rada i obuhvaća sadržaje predavanja od osmog do trinaestog tjedna.

Ukoliko student/ica ne položi oba kolokvija pristupa se završnom pismenom ispitu koji obuhvaća sadržaj predavanja i navedene ispitne literature. Isto vrijedi i ukoliko student/ica nije zadovoljan/na postignutim uspjehom na kolokvijima.

I na kraju, uspješno polaganje ispita podrazumijeva pozitivne ocjene iz svih navedenih područja rada (kolokviji ili završni pismeni ispit, izlaganje seminarske teme i sudjelovanje u radu seminara).

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: kvalitativna i kvantitativna evaluacija tijekom semestra i na kraju semestra.